

Czank Livia

Szép, zárt világ

Czank Livia

Szép, zárt világ

Az első balettlépésektől a színpadig

Czank Livia: *Szép, zárt világ – Az első balettlépésektől a színpadig*

© Czank Livia, 2020

Szerkesztette: Balla Györgyi

Borítóterv: Dusik Mónika

Borítófotó: Czank Livia

Borítófotón ruhák: SANSZA Budapest

Fotók a könyvben: Czank Livia

A szerző fotója: Rohonczy Viktória

Köszönet az Olympus Magyar Képviselőtől, amely biztosította a fényképezéshez szükséges technikai felszereléseket.

Az interjúrészletek és a könyvben szereplő fotók a megszólalók, illetve a képen szereplők, valamint kiskorúak esetében a gondviselőik írásbeli engedélyével jelennek meg a könyvben.

HVG Könyvek, Budapest, 2020

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Krausz Veronika

www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-304-942-6

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképes úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Central Dabasi Nyomda Zrt.

Felelős vezető: Balizs Attila vezérigazgató

Tartalom

Bevezető 9

ŐSZ

első fejezet Kezdetek 15

Évnyitó
Kollégium
Nevelők

második fejezet Táncórák 39

Balettórák
Fiúk és a balett
Táncnyelvek

harmadik fejezet Bemutató 73

Nyílt nap
A színpad varázsa
Első élmények

TÉL

negyedik fejezet Év végi előadás 97

Készülődés
Kihagyott alkalmak
A diótörő
Karácsony

TAVASZ

ötödik fejezet Felvételi vizsga 131

Előkészítő Balett Stúdió

A felvételi napja

Gratulálólevél

hatodik fejezet Nehézségek 151

Képesítővizsga

Alapozó évek

Egyetemi évek

Végzősök

hetedik fejezet Bizalom 199

Mester és növendék

Versenyek

nyolcadik fejezet Jövő 233

Jövőkép

Szerződések

kilencedik fejezet Év vége 263

Vizsgák

Vizsgakoncert

Utószó 287

„Régen sokat szenvedtem a testem miatt, a lépésekkel, mindent százszor kellett begyakorolni. Akárhányszor nem sikerült valami a teremben, szomorú voltam. Itt nincs olyan, hogy megállunk és pihenünk, de mostanra megértettem, hogy megéri szenvedni. Hiszen mi abban a jó, ha valami könnyen megy? Lehet, hogy még nem csinálom tökéletesen, de próbálkozom. A balett az állandó kihívásokról lesz olyan izgalmas.”

Removic Rajna

Bevezető

2017. február 1., szerda, este 19:20. Az Operaház kulisszájának harmadik emeleti zsinórpadlásáról figyelem a nemrég elkezdődött *Anyegin*-előadást. Sötét van, csak a színpadot megvilágító fényszórók halovány árnyjátéka kúszik fel az emeletre. Hosszú percek telnek el, mire észreveszem, hogy nem vagyok egyedül. A sarokban egy lány és egy fiú egymás mellett, hason fekvé nézik a darabot. Az első felvonás végén, amikor felgyúlnak a fények, a lány elővesz egy füzetet a táskájából, a fiú pedig magyarázni kezd neki. Matekot tanulnak. Amikor ők is észrevesznek engem, összemosolygunk, majd felállnak, és odasétálnak hozzám. Elmondják, hogy hallották az iskolában, hogy könyvet írok a balettművészekről. A Magyar Táncművészeti Főiskola, vagyis éppen a mai naptól már Egyetem, balettnövendékei, az egyik harmadikos, a másik negyedikes. Elmesélik, hogy mindenük a balett, és az az álmuk, hogy egyszer ők is balettművészek legyenek itt, az Operában. Arra a kérdésemre, van-e más tervük arra az esetre, ha valami balul sülné el, a lánynak már a gondolatától is könnybe lábad a szeme. Összenéznek a fiúval, és a hosszú csendből tudom, ez szóba sem kerülhet.

2019 júliusában elővettem azt az „operás” füzetet, amelybe a többi között ennek az estének az emlékeit is feljegyeztem. A következőket írtam róluk:

„...Gvendolin éppen egy balettversenyről jött haza, holnap balettvizsgája lesz. Nagyon hosszú lábai vannak. Zoárddal együtt meghívtak az egyetemre, hogy megmutassák, hol tanulnak. Talán érdekes lehet, hogyan telik a balettnövendékek egy napja...”

Ajánlom ezt a könyvet Nagy Gvendolinnak és Szabó Zoárdnak, akik nélkül ez a munkám talán soha nem készült volna el.

A 2018/2019-es tanévben mindennap ott voltam a növendékekkel és a hallgatókkal a balett-termekben és a kulisszában. Láttam a legkisebbek első balettóráját és a végzős hallgatók vizsgakoncertjét is. E két meghatározó esemény között kilenc év telik el, ez idő alatt a tízéves növendékek felnőtt művészekké cseperednek. Bizalmas történeteiken keresztül próbáltam választ találni arra a kérdésre, miért szentelik az életüket ilyen fiatalon a balettnak? A róluk készített fotók kendőzetlenül mutatják meg azokat a küzdelmeket, amelyek testileg és mentálisan is nap mint nap próbára teszik őket. Hogy vajon megéri-e ez a lemondásokkal járó másik gyerekkor, azt olvasóim könyvem története alapján dönthetik el.

ŐSZ

első fejezet Kezdetek

Évnyitó

„Mikor lesz készen a könyved?”

2018. szeptember 1., hétfő, 14:30. Egy nyüzsgő, gyerekcacajoktól visszhangos folyosón próbálom megtalálni őket. A hosszú, keskeny helyiségben mindenki ismerősként köszönti a másikat. A barátok közül többen ölelkeznek, széles mosollyal az arcukon ugrabugrálnak örömükben. Én még szinte senkit sem ismerek, ide-oda jár a tekintetem a fehér falakon, a széles ablakok között, hátha megpillantom őket. Az ablakokon kívül a futószőnyeggel leterített padlót is figyelnem kell, nehogy rálépjek azokra, akik úgy döntöttek, ülve osztják meg nyári élményeiket a társaikkal. Végül egy bal oldali, napfényes teremben találok rájuk. Egyikük kis kezével félszegen simítja végig a balettrudat, az alsót, mert még csak azt éri fel. Társa határozottan megmarkolja, és még a lábát is fellendíti a levegőbe. A többiek kisebb csoportokban beszélgetnek egymással a terem közepén. Néha valaki fel-felugrik közülük, hogy megmutassa, hogyan tud forogni, esetleg pipiskedni a lábujjain. Körülbelül tízen vannak a szobában, de ők csak az egyik csoport, rajtuk kívül van még másik kettő. Mindannyian aranybarnák a nyári napsütéstől. Vakít rajtuk a fehér blúz, amelyhez rövid, fekete szoknyát vettek fel. A hajukat copfban vagy kiengedve viselik. Mindannyian gyönyörűek.

Hosszú percekig titokban, az ablakon túlról figyelem őket, a leendő elsőéves balettnövendékeket, majd úgy döntök, bemegyek hozzájuk. Amint belépek a tágas, világos terem ajtaján, elhalkulnak, és tágra nyílt szemekkel néznek rám. Kell egy kis idő, mire rájövök, talán azt hiszik, én leszek a balettmesterük, ezért szeppentek

meg és húzták ki magukat olyan peckesen. Felkészültem rá, hogy nem lesz egyszerű a barátkozás, lévén, hogy még csak tízévesek. Odasétálok hozzájuk, és elmondom, hogy sokat fognak találkozni velem a következő egy évben, mert szeretnék könyvet írni a mindennapjaikról. Néhány percen belül valami olyan történik, amire egyáltalán nem számítottam: rengeteg kérdés és balettos történet árad felém, köztük olyanok, amelyekre tudom a választ, és akadnak olyanok is, amiket nem is értek a nagy nyüzsgésben. Mindenre kíváncsiak, és szeretnék azonnal megosztani velem életük minden pillanatát. Aznap hangzik el először a kérdés, amely végigkíséri szinte minden találkozásomat velük: „Mikor lesz kész a könyved?”. Így azokon a napokon is, amikor nehezebben koncentrálok, valamelyikük mindig emlékeztet arra, hogy nekem itt fontos feladatom van. A másik kedves és számukra irtó fontos kérdés az, hogy milyen füzetbe fogok jegyzetelni. Többen gyorsan előkeresik saját színes, csillámos jegyzetfüzeteiket a balettrúd alá dobott hátizsákjukból, felajánlják, hogy ha én is szeretnék hasonlót, az anyukájuk vesz nekem. Olyan komolyan mondják, hogy minden erőmmel azon vagyok, ne nevessem el magam. Ekkor belép a terembe Nagai Rei mesternő.

A mesternőnek ezek a kislányok lesznek az első balettnövendékei. Még nehezen beszél magyarul, de nagyon igyekszik helyesen megfogalmazni a bemutatkozását, amit egy papírról olvas fel nekik. Nagyon fiatal, alig huszonkét éves. Vállig érő, egyenes barna hajához jól illik a kis fekete nyári ruha, és széles mosolyával nyugalmat áraszt. A növendékek körbeülik a földön, én pedig az egyik balettrúd alatt keresek helyet magamnak a sok színes táska között.

A bemutatkozáson túl fontos teendőket kell megbeszélniük az első balettóra előtt. Ilyen például a tökéletes balerinakonty, amelyet nem a tarkóra, nem is a fejtetőre, hanem a kettő közé kell tűzniük. Rei mesternő kér egy önként jelentkezőt, akinek a segítségével megmutathatja a titkos receptet. Fenékig érő, szőke hajjal,

de középhosszú, barna tincsekkel is akadnak lelkes jelentkezők, némelyik kislány viszont legyint a dologra, mondván, ők már maguktól is tudnak kontyot készíteni. Amikor a mesternő kiválasztja a szerencsés növendéket hajmodelljének, mindenki csendesen figyelni kezd. Egy-két tekerés, egy-két hajtű, és már készen is van a frizura. Hajlakk híján néhány babahajszál kikandikál ugyan tarkó- és homloktáján, de ez a teremben még megengedett, később, a színpadon már nem lesz az. Előlről, balról, jobbról, hátulról és felülről is – minden oldalról megcsodálják a végeredményt. Miközben a mesternő a következő megbeszéltnivalót keresi a listáján, az egyik kislány mellém ül, bemutatkozik, és megkér, hadd dőljön a vállamra kicsit, mert fáj a feje. Megdöbbenek, milyen hamar a bizalmukba fogadtak, zavarba jövök a kéréstől. Természetesen megengedem Reginek, hogy a vállamra hajtsa a fejét, de megkérem, ha lehet, legközelebb már tegeződjünk.

Mindeközben Rei mesternő az egyendresszekről mesél a kicsiknek, bejelenti, hogy hamarosan bejön hozzájuk Böbe néni, hogy méretet vegyen mindenkiről. Persze a kislányoknak a szín a legfontosabb. Amikor meghallják, hogy az elsőéves balettnövendékek mentazöld egyendresszt fognak viselni, van, aki örül, mások alig tudják leplezni csalódottságukat. „Rozi, nem lehet rózsaszín, mert az a másodikos színe!” – hangzanak el ilyen és hasonló mondatok. Feltűnik, milyen sok információt tudnak máris a környezetükről. Talpraesett, felkészült „kis felnőttkeket” látok magam körül, akiknek semmilyen apróság nem kerülheti el a figyelmét. Erre főképp akkor döbbenek rá, amikor a mesternő a bemutatkozás végén megkérdezi, kinek van még bármilyen kérdése. Bogi az első, aki a magasba lendíti a kezét. „A mesternőt is tegezzük, ahogyan előbb Livi is megengedte?” Már az előtt tudom a választ, hogy az megérkezne. Természetesen nem tegezzhetnek le senkit, akivel az iskolában találkoznak, sőt, minden felnőttnek, minden alkalommal köszönniük kell, bárhol legyenek is az intézményen belül. Mivel ők mindent, ami

a balettel kapcsolatos, nagyon komolyan vesznek, az elkészüléskor újra magáznak engem is.

Ahogy összepakolják a holmijukat a földről, és egyesével kíséthalnak a folyosóra, onnan pedig az épület elé a szüleikhez, eszembe jut, hogy lesznek olyanok, akik a szüleikkel beülnek az autóba, és együtt hazamennek az otthonukba. De lesznek olyanok is, akiktől az anyukák könnyes búcsút vesznek, mert túl messze laknak ahhoz, hogy együtt élhessen a család. Ezek a gyerekek a szakmai épülettől nem messze, egy kollégiumba költöznek, hogy egyedül, a szüleiktől távol küzdjenek meg a rájuk váró kilenc évvel.

Kollégium

„Én felnőtt fejjel sem költöznék be egy kollégiumba.”

Az előtér alig fél óra alatt megtelik könyvespolcokat, olvasólámpákat vagy épp ruhaszárítókat cipelő apukákkal. Az anyukák feszülten sűrögnek-forognak a plüsseiket szorongató, izgatott, aggódó gyermekeik körül, akiknek a kollégiumi beköltözés jelenti az első kihívást. Azoknak, akik már ismerik egymást, könnyebb dolguk van, otthonosan mozognak a helyiségek között, kis kalauzokként irányítják szüleiket hol fel a lépcsőn, hol be a melegítőkonyhába. A tizenegy-tizenkét éveseknél idősebb kamaszok még náluk is rutinosabbak: közülük többen egyedül gurítják bőröndjeiket. Az újaknak viszont még idegen ez a környezet.

A tízévesektől egészen a tizenkilenc-húsz éves felnőttekig látok kollégistákat magam körül. Sokan sokáig vártak erre a pillanatra, hogy ide jöhessenek tanulni, noha éveket töltenek majd a családjuk nélkül. Januárban volt a felvételi, és a következő hetekben ki is derült, kit vettek fel és kit nem. Így nemcsak a gyerekeknek, a szüleiknek is volt idejük lelkileg felkészülni a beköltözésre.

Észreveszek egy magas, szőke hajú kislányt, akivel már az évnnyitón, Rei mester-nő bemutatkozó óráján is találkoztam. Bodza, barátnőjével, Dórral a negyedik emeleten, a legfelső szinten, épp a lift mögött kapott szobát. Megkérdezem őket és a szüleiket, velük tarthatok-e, hogy lássam, hogyan is fest egy kollégiumi beköltözés. Segítőképpen bólintanak, majd beugrunk a liftbe a csomagokkal együtt. Parányi az előszoba, bal oldalán zuhanyzótálca, mellette tükrös mosdókagyló, szemben sötétbarna gardróbszekrény. A szobában egy egyszemélyes és egy emeletes ágy is található, így férnek majd el hárman. Az ágyakon csupasz párnák és takarók, ezeknél már csak a falak csupaszabbak. Látva a lányok dobozaiból kikandikáló színes dekorációkat, elképzelem, hogyan néz majd ki ez a szoba néhány nap múlva. Azon kapom magam, hogy az jár a fejemben: hogyan képesek a szüleik ezeket a kicsi lányokat elengedni messze az otthonuktól? Valóban ennyire tehetségesek, ennyire elhivatottak lennének alig tízévesen? Bodza édesapja, mintha olvasna a gondolataimban, odalép hozzám, és kijelenti, hogy ő bizony felnőtt fejjel sem költözne kollégiumba, nemhogy gyerekként. Elárulja azt is, elképzelni sem tudja, hogyan lesznek majd meg otthon a lányok nélkül, hiányozni fog nekik, nagyon. Azzal, hogy a szülők otthonossá varázsolják gyerekeik új lakhelyét, mintha kicsit könnyítenének is a lelkükön.

Bodzáék szobája egy-másfél óra múlva már tiszta és rendezett. Akadnak ugyan még teli kartondobozok, de már azok is a lányok ágyai mellett sorakoznak. Az egyikből ragtapaszok lógnak ki, nem is akármilyenek: rózsaszín unikornisok fény-

lenek rajtuk, híven jelképezik azt, ami a lányokra vár majd a következő években: balett, annak minden csillogásával és nehézségével. A szülők az utolsó porszemeket is többször letörlik, csak hogy tolják a búcsú idejét.

A lépcsőn lefelé sétálva figyelem a költözködő fiatalokat. Nem könnyű megítélni, ki örül valóban, és ki az, akinek már aznap este szívet mardosó honvágya lesz. A következő hetekben igyekszem minél több diákkal megismerkedni. Megtudom, hogy növendékeknek a hatodik évfolyamig nevezik őket; hallgatók akkor lesznek, ha felvételt nyernek az egyetemi képzésre.

Az intézménybe járó gyerekek közül néhányan otthon élnek a családjukkal, mások kollégiumban vagy albérletben. A különböző korú gyerekek érdeklődésemre különféle hangnemben beszéltek a helyzetükről: hol mókás, hol megható történeteket meséltek az elmúlt évekből, a legkisebbek az elmúlt hetekről, kezdeti nehézségekről számoltak be.

Czvikli Fanni már végzősként emlékezett vissza, milyen izgalmas volt számára elsőévesen a beköltözés. Még otthon összeírt egy hosszú listát azokról a dolgokról, amiket magával szeretett volna hozni, majd két hétig pakolta be a bőröndjeit. „Nagyon sokáig vártam arra, hogy ide jöhessek tanulni, kíváncsi voltam, milyen lesz. Mintha csak elmentem volna egy táborba. A beköltözéskor a szüleim egy ideig velem maradtak, felhúztuk az ágyneműt, berendezkedtünk, csinosítottuk a szobát, izgalmas órák voltak!”

Póda Emma Fannihoz hasonlóan szintén átmeneti időszakként képzelte el a kollégiumi mindennapokat, sokszor élt meg kínzó honvágyat. „Amikor idejöttem, minden héten azt képzeltem, hogy a kollégium csak egy egyhetes tábor, utána mehetek haza a szüleimhez és a testvéreimhez. Persze, voltak nagyon nehéz hetek, amikor már annyira hiányoztak, hogy sírtam.”